

فرماندهی، کنترل و رهبری در بحران

نویسندگان:

دکتر وحید حسینی جناب

دکتر محمد عید، عبدالوحید ملک آرا، مهندس سعید متانی، دکتر

رضا حبیبی ساروی، محمود شعاع هاشمی

عنوان و نام پدیدآور	فرماندهی، کنترل و رهبری در بحران/ نویسندگان وحید حسینی جناب... و دیگران.
مشخصات نشر	تهران: رویان پژوه، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	۳۸۱ ص.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۴۰۸-۰۲۳-۱
وضعیت فهرست‌نویسی	فیبیا
یادداشت	نویسندگان وحید حسینی جناب، محمد حیدری، عبدالوحد ملک‌آرا، سعید متانی، رضا حبیبی‌ساروی، محمود شعاع‌هاشمی.
یادداشت	کتابنامه: ص. ۳۷۹.
موضوع	مدیریت بحران
شناسه افزوده	حسینی جناب، وحید، ۱۳۴۶ -
رده‌بندی کنگره	۱۳۹۴ / ۴۹ / HD
رده‌بندی دی‌سی	۶۵۸ / ۴۰۵۶
شماره کتابشناختی ملی	۳۹۳۰۱۸۴

فرماندهی، کنترل و رهبری در بحران

دکتر وحید حسینی جناب، دکتر محمد حیدری، عبدالوحد ملک‌آرا، مهندس سعید متانی،

دکتر رضا حبیبی‌ساروی، محمود شعاع‌هاشمی

ناشر: رویان پژوه

نوبت چاپ: اول - ۹۴

مدیر تولید: سید امین امامی‌زاده

گرافیک: شادی حمیدی

چاپ و صحافی: بهمن

قطع و تعداد صفحات: وزیری - ۳۸۱

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

بها: ۳۲۰۰۰ تومان

شابک: 978-600-408-023-1

کلیه حقوق مادی و معنوی اثر متعلق به ناشر است و هرگونه تکثیر، بازنویسی، خلاصه‌برداری و یا برداشت به هر نحوی بدون اجازه کتبی از ناشر مجاز نبوده و منجر به پیگرد قانونی می‌باشد.

دفتر نشر و نمایشگاه دائمی: تهران، خیابان انقلاب، روبروی دبیرخانه دانشگاه تهران، ساختمان امیرکبیر، طبقه سوم

تلفن: ۶۶۹۷۰۷۴۰ - ۶۶۴۸۶۳۷۳

www. RPpub. ir

فهرست

مقدمه	۱۳
فصل ۱ مفاهیم مدیریت بحران و پدافند غیرعامل	۱۵
فصل ۲ اصول و مبانی برنامه‌ریزی	۴۷
برنامه‌ریزی چیست؟	۴۸
فرآیند برنامه‌ریزی	۵۲
رویکرد نوین فرآیند برنامه‌ریزی	۵۳
انواع برنامه‌ریزی	۵۷
عوامل اصلی برنامه‌ریزی	۵۹
فصل ۳ برنامه‌ریزی مدیریت بحران	۶۵
فرآیند تهیه برنامه مدیریت بحران	۶۶
خصوصیات طرح مدیریت بحران	۷۰
زمینه‌های مدیریت مؤثر شرایط اضطراری	۷۱
عناصر عملکردی EOC:	۷۱
فرآیند مدیریت شرایط اضطراری	۷۲
فصل ۴ ساختارهای مدیریت بحران در جهان	۷۵
مدیریت بحران و پدافند غیرعامل؛ نیاز حال و ضرورت آینده	۷۸
دولت‌ها، ضامن امنیت ملی	۸۰
مرور بر جایگاه پدافند غیرعامل در دنیا	۸۱
ایالات متحده آمریکا	۸۲
ژاپن	۸۹
سوئیس	۹۵
روسیه (شوروی سابق)	۹۸

۱۰۲	چین
۱۰۵	ترکیه
۱۱۰	استرالیا
۱۱۳	هند
۱۱۶	پاکستان
۱۱۹	فصل ۵ فناوری اطلاعات
۱۲۲	داده و اطلاعات
۱۲۳	ویژگی‌های اطلاعات مناسب و مربوط
۱۲۴	ارزش اطلاعات
۱۲۴	منابع اطلاعاتی
۱۲۵	منابع رسمی و غیررسمی اطلاعات
۱۲۷	اهمیت اطلاعات برای تصمیم‌گیری در مراحل مختلف بحران
۱۲۷	وظایف سازمان‌ها در هر مرحله بحران
۱۲۸	سیستم اطلاعات بحران (Dis)
۱۲۹	ایجاد سیستم‌های اطلاعاتی
۱۳۰	اهداف ایجاد سیستم مدیریت اطلاعات بحران
۱۳۰	داده‌های سیستم جامع اطلاعات بحران
۱۳۱	روش‌های انتقال اطلاعات (ارتباطات) ((Communications
۱۳۱	سیستم‌های ارتباطات
۱۳۲	بررسی اصطلاحات
۱۳۳	کانال‌های ارتباطات
۱۳۴	شبکه‌های ارتباطات
۱۳۵	قوه ادراک (Perception)
۱۳۵	تجزیه و تحلیل اطلاعات
۱۳۶	فناوری‌های نوین
۱۴۱	سنجش از دور
۱۴۱	سیستم‌های سنجنده معمول در سنجش از دور
۱۴۲	سنجش از دور و سیستم‌های اطلاعات جغرافیایی
۱۴۳	فصل ۶ اطلاع‌رسانی در مدیریت بحران
۱۴۵	تولید، ساماندهی و انتشار اطلاعات
۱۴۶	شیوه‌ها و ابزارهای اطلاع‌رسانی

۱۴۷	شیوه‌های اطلاع‌رسانی در رسانه
۱۴۷	برتری روش‌های نوین اطلاع‌رسانی
۱۴۷	اطلاع‌رسانی الکترونیک
۱۴۸	اطلاع‌رسانی در مدیریت بحران
۱۵۰	هدف از اطلاع‌رسانی در مدیریت بحران
۱۵۱	فرایند ارتباط
۱۵۴	اطلاع‌رسانی پس از وقوع فاجعه
۱۵۶	رسانه‌ها و مدیریت بحران
۱۶۰	کارکردهای رسانه‌ها در مراحل مختلف مدیریت بحران
۱۶۲	روابط عمومی و اطلاع‌رسانی در بحران‌های سازمانی
۱۶۴	مستقبل روابط عمومی در سازماندهی حادثه
۱۶۵	اقدام خبری در مراحل رسانه بحران
۱۶۸	کارکردهای روابط عمومی در مدیریت بحران
۱۷۰	نکات کلیدی مصاحبه
۱۷۱	الزامات مصاحبه
۱۷۵	فصل ۷ سازوکار هماهنگی در مدیریت بحران
۱۷۶	سازمان
۱۷۷	عناصر مدیریت وظایف مدیریت
۱۷۷	سازماندهی و ساختار
۱۷۷	نمودار سازمانی
۱۷۸	اصول سازماندهی (سازماندهی به عنوان یک فرایند)
۱۸۰	ماهیت هماهنگی
۱۸۱	ضرورت هماهنگی در مدیریت بحران
۱۸۷	اهداف هماهنگی
۱۸۷	مزایای هماهنگی
۱۸۸	عوامل هماهنگی
۱۸۹	مرکز هماهنگی در مدیریت بحران
۱۹۰	تسهیلات هماهنگی
۱۹۰	سازوکارهای هماهنگی در مرکز مدیریت سوانح
۱۹۲	کارگروه‌های تخصصی
۱۹۴	اصول و راه‌های ایجاد هماهنگی

۱۹۵	 راه‌های ایجاد هماهنگی
۱۹۵	 سطوح هماهنگی
۱۹۶	 انواع هماهنگی
۱۹۶	 ساز و کارهای ایجاد هماهنگی
۱۹۹	 فصل ۸ بازیابی و بازتوانی
۲۰۰	 فرایند بازسازی
۲۰۱	 بازسازی جامعه
۲۰۲	 دست کم مانند شرایط پیش از فاجعه
۲۰۲	 مرحله‌های موثر بر بازتوانی (ساماندهی و بازسازی)
۲۰۷	 دست‌اندرکاران بازتوانی
۲۰۸	 ساختارهای ساماندهی و بازسازی پس از سانحه
۲۰۸	 تصمیم‌گیری برای اقدامات ازسازی در سطح محلی
۲۰۹	 اطلاعات مفید و کافی برای اقدام
۲۰۹	 بازسازی بلندمدت
۲۱۰	 بازسازی فیزیکی
۲۱۱	 بازسازی مالی
۲۱۲	 بازسازی روانی- اجتماعی
۲۱۳	 بازسازی و سایر مراحل مدیریت بحران
۲۱۳	 پیشگیری و تخفیف خطر در بازسازی
۲۱۳	 بازسازی و برنامه‌های آمادگی
۲۱۳	 بازسازی و امدادرسانی
۲۱۴	 بازسازی و توسعه
۲۱۵	 بازسازی از نظر قربانیان فاجعه و امدادگران
۲۱۵	 جایگزینی منابع
۲۱۶	 توان جذب منابع کمکی داخلی و خارجی
۲۱۶	 توانایی اقدام
۲۱۸	 ظرفیت‌سازی در مدیریت بحران
۲۲۱	 فصل ۹ برنامه ریزی سناریو محور و آینده پژوهی
۲۲۲	 روش‌ها و تکنیک‌های آینده پژوهی
۲۲۶	 تعریف سناریو
۲۲۶	 انواع سناریوها

۲۲۷	تاریخچه برنامه ریزی سناریو محور
۲۲۸	فرایند برنامه ریزی سناریو محور
۲۳۲	شناخت محیط پیرامونی
۲۳۲	موانع فرهنگی کاربرد عملی سناریوها
۲۳۳	جمع بندی و نتیجه گیری
۲۳۵	فصل ۱۰ فرماندهی و رهبری در بحران
۲۳۶	فرماندهی، کنترل، ارتباطات و اطلاعات (C ² I)
۲۳۷	پست فرماندهی
۲۳۷	همکاری
۲۳۷	رهبری در بحران
۲۳۷	مدیریت
۲۳۸	وظایف فرمده
۲۳۸	ویژگی های فرمانده
۲۳۹	روشهای استاندارد صحنه عملیات
۲۳۹	قبول فرماندهی
۲۳۹	پست فرماندهی مستقر
۲۴۰	ارزیابی سانحه
۲۴۰	سیستم فرماندهی سانحه
۲۴۱	تشکیلات ICS
۲۴۱	فرمانده سانحه و ستاد فرماندهی
۲۴۴	مناطق استقرار
۲۴۷	فصل ۱۱ ارزیابی امنیت بنگاه
۲۴۹	تهدیدها و بخش های حیاتی زیرساخت ملی
۲۵۰	وجوه متعدد تروریسم
۲۵۰	تروریسم بین الملل
۲۵۳	تکثیر بین المللی سلاح های کشتار جمعی
۲۵۴	سلاح های کشتار جمعی
۲۵۵	تهدید سلاح های شیمیایی
۲۵۵	سایرین

۲۵۵	وی ایکس.....
۲۵۶	گاز خردل.....
۲۵۶	تهدید سلاح‌های میکروبی.....
۲۵۹	ویروس‌های تب هموراژیک (خونریزی دهنده) کریمه- کنگو.....
۲۵۹	تهدید بمب کشیف.....
۲۶۰	تهدید تسلیحات هسته‌ای.....
۲۶۱	ارزیابی امنیت: چه، چرا و چه هنگام.....
۲۶۱	چرا باید ارزیابی امنیت انجام داد؟.....
۲۶۳	محیط در حال تغییر تهدید.....
۲۶۴	حوزه یک ارزیابی امنیتی چیست؟.....
۲۶۴	چه موقع ارزیابی امنیتی باید انجام شود؟.....
۲۶۴	کدام مدل بهترین مدل ارزیابی امنیتی محسوب می‌شود؟.....
۲۶۵	یک روش اثبات شده برای ارزیابی امنیت.....
۲۶۵	چالش ارزیابی امنیت.....
۲۶۶	تحلیل مدل‌های مختلف صنعت.....
۲۷۰	معیارهای طراحی ضدتروریسم FEMA.....
۲۷۰	ضوابط امکانات یکپارچه وزارت دفاع.....
۲۷۰	R.s. Means ۲۰۰۳.....
۲۷۰	روش و مدل ارزیابی امنیت S ² E.....
۲۷۲	برنامه‌ریزی راهبردی.....
۲۷۲	کارایی برنامه.....
۲۷۲	تحلیل برنامه.....
۲۷۳	طرح اجرا و گزارش.....
۲۷۵	استانداردهای عملکرد بنگاه در راستای تحقق مأموریت امنیتی.....
۲۷۶	قابلیت‌های عملیات امنیتی بنگاه جهت تحقق انتظارات.....
۲۷۷	استانداردها و معیارهای عملکرد- محور برنامه امنیت بنگاه.....
۲۷۸	معیارهای سنجش عملکرد S ² E.....
۲۸۰	تخصیص درجه حفاظتی S ² E به دارایی‌ها.....
۲۸۴	معیارهای سنجش احتمال S ² E.....
۲۸۴	معیار احتمال وقوع S ² E(PA) یا توصیف خطر.....
۲۸۵	معیار احتمال کارایی برنامه S ² E (PE).....

۲۸۶	شناسایی منابع و دارایی‌ها و میزان حیاتی بودن آنها
۲۸۸	حیاتی بودن دارایی‌ها
۲۸۹	مشخصه‌های محیطی و جغرافیای فیزیکی
۲۸۹	جغرافیای فیزیکی
۲۸۹	آرایش فیزیکی و خصوصیات محیطی
۲۹۰	مستندسازی فرایند توصیف محل
۲۹۰	ثبت نقاط قوت و آسیب‌پذیری‌ها
۲۹۱	شناسایی و توصیف تهدیدات مرتبط با محیط
۲۹۱	خصوصیات تهدید
۲۹۳	ارزیابی تهدیدات حیاتی زیرساخت ملی
۲۹۴	ارزیابی طیف‌های تهدید صنعت
۲۹۴	ارزیابی تهدید بن‌ساخت
۲۹۸	فرایند تحلیل
۲۹۹	بررسی اطلاعات مرتبط با تهدیدات موجود
۲۹۹	انجام تحلیل‌های اولیه در مورد تهدید و ایجاد طرح ابتدایی
۳۰۰	محرك‌های بنگاهی و استانداردهای عملکرد کسب و کار
۳۰۰	استانداردهای عملکرد
۳۰۰	قابلیت‌های عملیاتی بنگاه در حوزه امنیت
۳۰۰	بازدارندگی
۳۰۱	ایجاد تأخیر
۳۰۱	کشف
۳۰۱	ارزیابی
۳۰۲	واکنش
۳۰۲	بازیابی
۳۰۲	معیارها و استانداردهای عملکرد امنیتی بنگاه
۳۰۲	به موقع بودن و وابستگی‌های متقابل قابلیت‌های امنیتی
۳۰۴	ایجاد و اجرای آزمون‌ها و تمرین‌های آسیب‌پذیری
۳۱۳	فصل ۱۲ ارزیابی اثرات و نیازهای حادثه
۳۱۳	اهداف اصلی ارزیابی سانحه
۳۱۴	مرحله ارزیابی سریع اولیه Rapid initial Assessment
۳۱۴	مرحله ارزیابی با توصیف جزئیات Detailed Assessment

۳۱۵	مرحله ارزیابی مداوم و مستمر Continual assessment
۳۱۵	سؤالات برنامه ریزی ارزیابی سانحه
۳۱۵	فعالیت‌های ارزیابی سانحه
۳۱۵	اولویت‌های ارزیابی اولیه سریع
۳۱۵	ارزیابی وضعیت
۳۱۶	اطلاعات ضروری گزارش ارزیابی سانحه
۳۱۶	کلیدهایی برای ارزیابی موفقیت آمیز
۳۱۶	ویژگیهای گزارش وضعیت
۳۱۶	روشهای ارزیابی سانحه
۳۱۷	همتن روشهای جمع‌آوری داده‌ها
۳۱۷	دستیابی به اطلاعات سودمند
۳۱۷	اطلاعات میدانی ارزیابی
۳۱۹	فصل ۱۳ تصمیم‌گیری در بحران
۳۱۹	تئوری تصویر و تصمیم‌گیری در بحران
۳۲۵	آسیب شناسی تصمیم‌گیری در وضعیت بحرانی
۳۲۷	رویکردهای تصمیم‌گیری
۳۳۳	نقش نظریه تصویر در تصمیم‌گیری در بحران
۳۳۷	رویکرد راهبردی در مدیریت بحران
۳۳۸	تعریف بحران
۳۳۹	درباره مدیریت بحران‌ها چه میدانیم؟
۳۳۹	تحلیل‌های موردی بحران‌های سازمانی
۳۴۱	دستورالعمل‌های بحران‌ها
۳۴۱	مدلهای مدیریت بحران
۳۴۳	مدیریت بحران: یک مدل یکپارچه و ماتریس طبقه بندی
۳۴۵	ماتریس طبقه بندی بحران
۳۴۷	مدیریت بحران: آثار روابط عمومی راهبردی
۳۵۰	خلاصه و نتیجه گیری
۳۵۱	تصمیم‌گیری در بحران: گذار از رویکردهای تحلیلی به رویکرد طبیعی
۳۵۳	رویکرد تحلیلی تصمیم‌گیری
۳۵۴	آسیب شناسی تصمیم‌گیری در وضعیت‌های بحرانی
۳۷۹	منابع

حوادث طبیعی و انسان ساز تنها اورژانس‌هایی در مقیاس وسیع نیستند بلکه مشکلات و مسائل منحصر به فردی را ایجاد می‌کنند که پاسخ به آنها نیازمند استراتژی‌های متفاوت از عملکرد روزمره است. به عبارت دیگر حوادث، نه تنها از نظر کمی بلکه از نظر کیفی با فوریت‌های روزمره متفاوت هستند. مدیریت بحران و پدافند غیرعامل از وظایف سازمان‌های متعدد می‌باشد که هر کدام دارای مأموریت و مسئولیت منحصر به فرد، منابع مختلف توانایی‌ها و توان عملیاتی و شیوه‌های مربوط به خود می‌باشند. سازمانها در چنین شرایطی با مشکلات متعددی مواجه می‌گردند که وجود یک استراتژی از پیش تعیین شده برای مقابله کاملاً ضروری می‌باشد. در مراحل آغازین مقابله با حادثه، نبود ابزارها، برنامه‌ها و دستورالعمل‌های علمی، نمی‌تواند منجر به اطلاع‌رسانی متناقض به سازمان‌های متولی مدیریت بحران و نبود آادگی کافی برای پاسخ به این شرایط شود. همچنین پاسخگویی غیراصولی ممکن است جای بهبود اوضاع، سبب وخامت آن گردد. نوشتار حاضر اقدام به بیان راهکارهایی برای کاهش آسیب‌ها و مدیران بحران می‌نماید که به نوعی در ارزیابی سریع و تعیین اولویت‌ها و فریادهای آمادگی نقش دارد، تا آنان را در فراهم آوردن واکنش مناسب یاری نماید؛ به عبارتی، نوشتار حاضر آگاهی آنها را نسبت به ماهیت سوانح و مدیریتشان افزایش داده و آنان را با مقولاتی نظریه‌پردازی و ساختارهای مدیریت بحران و پدافند غیرعامل، فناوری اطلاعات، هماهنگی و اطلاع‌رسانی در بحران و نیز فرماندهی و رهبری در بحران آشنا می‌سازد.